

Seat No. : _____

ND-116

November-2018

M.A., Sem.-III

501 : Sanskrit

(कादम्बरी (नियतांश) शुकनासोपदेशः)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचनाઓ : (1) પસંદ કરેલ વિકલ્પ સ્પષ્ટપણે દર્શાવો.

Instructions : Mention clearly the option you attempt.

(2) પ્રશ્નની જમણીબાજુએ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

Figures to the right side indicate full marks of the questions.

1. (A) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો :

14

Translate any **two** of the following passages :

- (1) યૌવનારમ્ભે ચ પ્રાયઃ । શાસ્ત્રજલપ્રક્ષાલનનિર્મલાપિ કાલુષ્યમુપયાતિ બુદ્ધિઃ । અનુજ્ઞિતધવલતાપિ સરાગૈવ ભવતિ યૂનાં દ્રષ્ટિઃ । અપહરતિ ચ વાત્યેવ શુષ્કપત્રં સમુદ્ભૂતરજોભ્રાન્તિરતિદૂરમાત્મેચ્છ્યા યૌવનસમયે પુરુષં પ્રકૃતિઃ । ઇન્દ્રિયહરિણહારિણી ચ સતતમતિદુરન્તયમુપભોગમૃગતૃષ્ણિકા । નવયૌવન કષાયિતાત્મનશ્ચ સલિલાનીવ તાન્યેવ વિષયસ્વરૂપાણ્યાસ્વાદ્યમાનાનિ મધુરતરાણ્યા પતન્તિ મનસઃ । નાશયતિ ચ દિડ્મોહ ઇવોન્માર્ગપ્રવર્તકઃ પુરુષમત્યાસક્તો વિષયેષુ ।
- (2) આલોકયતુ તાવત્કલ્યાણાભિનિવેશી લક્ષ્મીમેવ પ્રથમમ્ । ઇયં હિ સુભટખડ્ગમણ્ડલોત્પલવનવિશ્રામભ્રમરી લક્ષ્મીઃ ક્ષીરસાગરાત્યારિજાતપલ્લવેભ્યો રાગમિન્દુશકલાદેકાન્ત-વક્રતામુચ્ચૈઃ શ્રવસશ્ચલતાં કાલકૂટાન્મોહનશક્તિ મદિરાયા મદં કૌસ્તુભમણેરતિનૈષ્ઠ્યમિત્યેતાનિ સહવાસપરિચયવશાદ્વિરતવિનોદચિહ્વાનિ ગૃહીત્વૈવોદ્ગતા । ન હ્યેવંવિધમપરમપરિચિતમિહ જગતિ કિંચિદસ્તિ યથેયમનાર્યા ।
- (3) ન હિ નં પશ્યામિ યો હ્યપરિચિતયાનયા ન નિર્ભરમુપગૂઢો યો વા ન વિપ્રલબ્ધઃ । નિયતમિયમાલેરવ્યગતાપિ ચલતિ પુસ્તમપ્યપીન્દ્રજાલમાચરત્યુત્કીર્ણાપિ વિપ્રલભતે શ્રુતાપ્યભિસંધત્તે ચિન્તિતાપિ વશ્યયતિ । એવં વિધયાપિ ચાનયા દુરાચારયા કથમપિ પરિગૃહીતા વિપ્લવા ભવન્તિ રાજાનઃ સર્વાવિનયાધિષ્ઠાનતાં ચ ગચ્છન્તિ । તથાહિ અભિષેકસમય એવૈષાં મજ્જલકલશજલૈર્લિપ્ત પ્રક્ષાલ્યતે દાક્ષિણ્યમ્ । અગ્નિકાર્યધૂમેનેવ મલિનીભવતિ હૃદયમ્ ।

- (4) कामं भवान्प्रकृत्यैव धीरः । पित्रा च महता प्रयत्नेन समारोपितसंस्कारः । तरलहृदयमप्रतिबुद्धं च मदयन्ति धनानि । तथापि भवद्गुणसंतोषो मामेवं मुखरीकृतवान् । इदमेव च पुनः पुनरभिधीयसे । विद्यांसमपि सचेतनमपि महासत्त्वमप्यभिजातमपि धीरमपि । प्रयत्नवन्तमपि पुरुषमियं दुर्विनीता खलीकरोति । लक्ष्मीरिति । सर्वथा कल्याणैः पित्रा क्रियमाणमनुभवतु भवान्यौवराज्याभिषेकमङ्गलम् । कुल क्रमागता मुद्रह पूर्वपुरूषां धुरम् । अवनमय घिषतां शिरांसि ।

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સંદર્ભ સમજાવો :

4

Explain any **two** with giving reference to context :

- (1) મહનીયં ખલ્વનર્થપરંપરા ।
- (2) ગન્ધર્વનગર – લેખેવ પશ્ચત્ત એવં નશ્યતિ ।
- (3) પુરુષોત્તમરતાયિ ખલજનપ્રિયા ।
- (4) આરૂઢપ્રતાપો હિ રાજા ત્રૈલોક્યદર્શીવ સિદ્ધાદેશો ભવતિ ।

2. (A) ‘કાદમ્બરી એક જ વ્યક્તિની રચના નથી.’ ચર્ચો.

14

Kadambari is not written by one person. Explain this sentence.

અથવા/OR

લક્ષ્મી વિશે બાણના વિચારો વર્ણવો.

Describe the thoughts of Bana about Laxmi.

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શબ્દનોંધ લખો :

4

Write any **two** word-note of the following :

- (1) વડવાનલઃ ।
- (2) વસુજનની ।
- (3) भीमसाहस ।
- (4) कौटिल्यशास्त्रम् ।

3. (A) ‘કાદંબરી’ કથાની તુલના ‘તિલકમંજરી’ કથા સાથે કરો.

14

Compare ‘Kadambari’ Katha with ‘Tilakmanjari’ Katha.

અથવા/OR

વાસવદત્તા કથા કાદંબરી સાથે કઈ રીતે સમાનતા ધરાવે છે, સમજાવો.

How Vasavadatta have resemblance with Kadambari, explain.

(B) નીચેનાં જોડકાં જોડો :

3

Match the following :

(A)	(B)
(1) હિતોપદેશ:	(a) ગુણાઢ્ય:
(2) બૃહત્કથા	(b) આર્યશૂર:
(3) જાતકમલા	(c) નારાયણ ભટ્ટ:

4. (A) સંસ્કૃત ગદ્ય અને તેના વિકાસની ચર્ચા કરો.

14

Explain the prose literature and its development of Sanskrit.

અથવા/OR

કથાના લક્ષણો આપી કાદમ્બરીનું કથા તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.

Evaluate Kadambari as Katha giving the characteristics of Katha.

(B) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (કોઈપણ ત્રણ)

3

Give answers of the following questions : (any **three**)

- (1) ચૂર્ણક ગદ્યનું સ્વરૂપ કેવું હોય છે ?
- (2) પાંચાલી રીતિની વ્યાખ્યા આપો.
- (3) બાણનું ગદ્ય ભારતીય જંગલ છે — એમ કોણ માને છે ?
- (4) શ્રી હર્ષે બાણને કયું બિરુદ આપ્યું હતું ?
- (5) ‘વાસવદત્તા’ કથાના નાયકનું નામ આપો.

